

POJMY OSOBA A DÔSTOJNOSŤ A ICH VÝZNAM V BIOETIKE¹

Miroslav ŽUPINA

Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Prešov,
Slovenská republika

Pojmu *osoba* patrí v teológii ako aj v bioetike centrálne miesto. Tento pojem, ktorý v teologickej terminológii je jedinečný a vďaka ktorému mohli byť vyjadrené a formulované dve najhlavnejšie cirkevné dogmy – triadologická a christologická – je súčasne aj dôležitý filozofický a právny pojem, ktorý odкрýva tajomstvo výnimočnosti a neopakovateľnosti človeka a tiež hovorí o jeho dôstojnosti – hodnote každého ľudského života.

Pojmy *osoba* a *dôstojnosť* sa vyskytujú hneď v prvých článkoch takmer vo všetkých súčasných ústavách demokratických krajín a rôznych deklaráciách, kde sa kategoricky a bezvýhradne kladie prvoradý dôraz na úctu k ľudskému životu. Táto skutočnosť pridáva uvedeným dvom pojmom na ešte väčšom význame, pretože z nich činí spoločný základ pre vzájomný dialóg medzi vedcami a odborníkmi, ktorí sa zaoberajú bioetikou. Je však charakteristické, že zatiaľ čo takmer všetci sa odvolávajú na pojmy *osoba* a *dôstojnosť* a chápu ich v tom istom význame, t. j. osobitej hodnoty ľudského života, predsa často prichádzajú nielen k odlišným, ale až k navzájom protikladným záverom. Je teda v našom záujme, aby sme skúmali toto odlišné používanie uvedených pojmov vrátane ich významu, ktorý je pre bioetiku veľmi dôležitý.

Podľa učenia pravoslávnej teológie človek je *osobou*, pretože bol Bohom stvorený *na obraz a podobu*² svojho Stvoriteľa.³ V zhode s týmto učením, ktoré pre kresťanskú antropológiu predstavuje pevný základ, človek je Bohom povolaný z nebytia k bytiu, od neexistencie k existencii – životu, existuje pre

¹ Táto štúdia je výsledkom riešenia grantovej úlohy č. 1/2012 VGA *Súčasná bioetická otázky z pohľadu pravoslávnej teológie a ich duchovný rozmer* v rámci Vedeckej grantovej agentúry Pravoslávnej cirkvi na Slovensku.

² κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ομοίωσιν

³ Pozri 1 Mjž 1, 26.

spoločenstvo so svojím Stvoriteľom, je povolaný byť Bohu podobný a stať sa „bohóm“ podľa blahodäte. To je perspektíva života každého človeka, t. j. každej osoby.⁴

Teda *osoba* vychádza zo špecifickosti stvorenia na Boží obraz, čo sa chápe ako Boží dar, ktorý je stotožňovaný s počiatkom života človeka. Človek sa nestáva *osobou* v určitom čase, ale je *osobou*, pretože už ako *osoba* je povolaný k existencii, teda životu.⁵ „Teológia *osoby* a toho, čo tvorí človeka ako osobu, bola cirkevnými Otcami vyvinutá v tesnej súvislosti s teológiou Svätej Trojice... Trojičný Boh sa zjavuje ľudstvu predovšetkým v rámci osobnej existencie, t. j. prejavuje sa ako konkrétna Osoba.“⁶ Vďaka precíznemu teologickému učeniu kappadockých Otcov bolo chápanie *osoby* posunuté od abstraktnosti a všeobecnosti k určitosti a konkrétnosti.

Základ osobnej existencie človeka v jeho stvorení na Boží obraz a podobu má pre bioetiku nesmierne veľký význam, pretože tým sa vysvetľuje jedinečnosť a neopakovateľnosť každej osoby bez rozdielu. Takýmto chápaním osoby sa prekračujú deliace čiary a prekonávajú rozdiely medzi ľuďmi, čím sa zreteľne manifestuje ich rovnosť. Všetci ľudia sú Bohom obdarení dôstojnosťou Božieho pôvodu a tiež všetkým je daná možnosť zbožštenia. Na základe takéhoto chápania *človek* a *osoba* sú podľa pravoslávnej teológie v antropologickom kontexte dva identické pojmy, ktoré sa môžu vzájomne substituovať.

Potvrďuje to aj známy grécky teológ H. Vlachos, ktorý v tejto súvislosti hovorí: „Človek je hypostázou a keďže hypostáza je totožná s osobou, preto sa človeku prisudzuje aj pojem osoby.“⁷ Túto vzájomnú súvislosť medzi pojmami *človek* a *osoba* môžeme pozorovať aj priamo vo Svätom Písme. Napríklad, keď svätý apoštol Pavol hovorí o spojení a spoločenstve medzi človekom a Bohom,

⁴ Pozri ŽUPINA, M. 2012. *Svätootcovská skúsenosť ako ukazovateľ pravoslávnej teológie*. Gorlice : Diecezjalny Ośrodek Kultury Prawosławnej „ELPIS“ w Gorlicach, 2012. s. 104-105.

⁵ Pozri BRECK, J. 1998. *The Sacred Gift of Life: Orthodox Christianity and Bioethics*. Crestwood, New York : St. Vladimir's Seminary Press, 1998. p. 28-32.

⁶ JEŽEK, V. 2005. *Od individualismu k obecnosti. Úvod do byzantské teologické antropologie*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2005. s. 43.

⁷ ΒΛΑΧΟΣ, Ι. 1994. *Το πρόσωπο στην Ορθόδοξη Παράδοση*. Λεβαδεια : Ιερά Μονή Γενεθλίου της Θεοτόκου, 1994. σελ. 78.

používa vyjadrenie *osoba k osobe*,⁸ čo vyjadruje stav človeka, ktorý sa podľa svätotočcovskej pravoslávnej tradície nachádza v stave osvietenia mysle a zbožštenia, to znamená duchovného zrenia Boha.⁹

Paralelne s termínom *osoba* sa v bioetike veľmi často používa pojem *dôstojnosť*, ktorý hovorí o absolútnej hodnote každej osoby, teda presvedčení, že dôstojnosť nepodlieha diskusii, kompromisu či obmedzeniu. Keďže každý človek je nositeľom Božieho obrazu a existuje ako *osoba*, preto aj každý bez rozdielu má tú istú hodnotu a *dôstojnosť*. Tento postoj je potvrdený samotným Christom, ktorý svojím vtelením, a tým, že prijal ľudskú prirodzenosť a stal sa človekom, stotožnil sa s ním vo všetkom okrem hriechu. V Christu sa nelíši Žid od Gréka, otrok od slobodného, muž od ženy, ale všetci sú si pred Bohom rovní.¹⁰ Prikázaním lásky, ktorá v kresťanskej etike zastáva centrálnu pozíciu, nie sú vnášané ani tie najmenšie náznaky akýchkoľvek rozdielov, ale práve naopak, človek – kresťan je vyzývaný milovať každého človeka bez rozdielu, navyše aj nepriateľa.¹¹

Dôstojnosť hovorí o tom, že k *osobe* je potrebné mať vzťah ako k cieľu, a nie ako k prostriedku.¹² Presne v tomto konštatovaní spočíva aj základný rozdiel medzi dôstojnosťou a hodnotou na jednej strane a cenou na druhej strane, ktorá môže byť porovnávaná, nahradená alebo zastúpená.¹³ Avšak každý človek ako *osoba* je jedinečný, neopakovateľný a nenahraditeľný. Teda zatiaľ čo termínom

⁸ 1Kor 13, 12: „... πρόσωπον πρὸς πρόσωπον.“ (Nie je zriedkavý ani preklad *tvárou v tvár*.) Apoštol Pavol pojem *osoba* v priamom vzťahu k človeku používa aj v 2Kor 1, 10-11.

⁹ *θεωρία* – osvietenie mysle, ako aj zrenie nestvorenej Božej slávy alebo svetla (*θεοπτία*). Podrobnejšie pozri VLACHOS, H. (metr.) 2006. *Pravoslavná spiritualita (stručné uvedení)*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2006. s. 63-69.

¹⁰ Pozri Gal 3, 28; 1Kor 12, 13; Kol 3, 11.

¹¹ Pozri ŽUPINA, M. 2011. Antropologicko-etické chápanie blížneho v kontexte kresťanskej lásky. In *Sociálna práca – pomoc blížnemu*. [online]. [2013-06-11]. Zborník príspevkov zo IV. študentskej konferencie. (ed. A. Momot). Gorlice : ELPIS – Diecezjalny Ośrodek Kultury Prawosławnej w Gorlicach, 2011. s. 91. Dostupné na internete: <http://www.okp-elpis.pl/book/open,1739,0,SOCIÁLNA_PRÁCA_-_POMOC_BLIŽNEMU.html>.

¹² Pozri BANTΣΟΣ, M. 2004. Η σημασία της ορολογίας στη Βιοηθική. In *Επιστημονική επιτηρίδα θεολογικής σχολής*. Θεσσαλονίκη : Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2004, Τομ. 9. σελ. 151.

¹³ Pozri BANTΣΟΣ, M. 2003. Η ιερότητα της ζωής. Οι θέσεις της ρωμαιοκαθολικής θεολογίας σε θέματα βιοηθικής. Θεσσαλονίκη : Σφακιανή Κορνηλία, 2003. σελ. 78-79.

jednotlivec je vyjadrená jednoducho biologická stránka človeka ako jednotky ľudského rodu, s termínom *osoba* sa zdôrazňuje osobitosť a dôstojnosť každého človeka. *Dôstojnosť osoby* vychádza z jej všeobecne akceptovaného uznania a je zakotvená v jednotlivých článkoch *Všeobecnej deklarácie ľudských práv*,¹⁴ ktoré identifikujú a pomenúvajú jednotlivé práva človeka. Tie garantujú človeku možnosť žiť a konať ako *osobe* – slobodnej bytosti, ktorá predstavuje „cieľ sám osebe“, ochraňujúc ju od každého štátneho alebo individuálneho pôsobenia, ktoré zneuznáva osobný charakter jej existencie. Pretože tieto práva vyjadrujú a konkretizujú *dôstojnosť* človeka, nie sú „produktom“ spoločnosti ani nezávisia od určitých politických, spoločenských či iných podmienok,¹⁵ ale prináležia každému človeku ako *osobe* bez rozdielu na základe „uznania vrodenej dôstojnosti a rovnakých a neodcudziteľných práv všetkých členov ľudskej rodiny.“¹⁶

Snaha po vymedzení osobitosti *osoby* a jej *dôstojnosti* sa neobjavuje len ako výsledok hľadania určitých etických hraníc so zámerom ochrany človeka pred nebezpečenstvom, ktoré prinášajú rôzne biotechnologické aplikácie. „Volajú“ po nej aj tí vedci, ktorí s entuziazmom vítajú každý vedecký objav bez toho, aby ho kriticky preskúmali a zaujali k nemu serióznym a nestranným postojom. Zatiaľ čo všetci jednohlasne a takmer pompézne upriamujú pozornosť na dôstojnosť človeka a jeho neodnímateľné práva, mnohí z nich však nielen nestotožňujú osobu s človekom, ale naopak, vznášajú svoje argumentácie, ktoré majú odlíšiť osobu od človeka.¹⁷ Podľa mnohých odborníkov človek len v tom prípade je

¹⁴ Všeobecná deklarácia ľudských práv (Charta ľudských práv) bola prijatá na zasadnutí III. Valného zhromaždenia Organizácie spojených národov (OSN) vo forme rezolúcie číslo 217 (III) dňa 10. decembra 1948. Predstavuje všeobecný katalóg ľudských práv. Hoci nie je právne záväzným dokumentom, považuje sa za jeden zo základných prvkov medzinárodného práva a slúži ako vzor pre vytvorenie právnych noriem na ochranu ľudských práv. Slovenská republika sa hlási k zásadám tejto deklarácie.

¹⁵ Pozri HILPERT, K. 1998. «Menschenrechte». In *Lexikon der Bioethik*, Vol. II. Gütersloh, 1998, s. 671.

¹⁶ *Všeobecná deklarácia ľudských práv. Preambula*. [online]. [2013-06-14]. Dostupné na internete: <<http://www.amnesty.sk/vseobecna-deklaracia-ludskych-prav>>.

¹⁷ Pozri SINGER, P. 1994. *Praktische Ethik*. Stuttgart : Reclam, 1994. s. 70. LEIST, A. 1990. *Eine Frage des Lebens. Ethik der Abtreibung und künstlichen Befruchtung*. Frankfurt am Main : Campus, 1990. s. 63. Pozri HARRIS, J. 1995. *Der Wert des Lebens. Eine Einführung in die medizinische Ethik*. Berlin, 1995. s. 35-37.

osobou, keď disponuje takými schopnosťami a spôsobilosťami, ktoré ho činia odlišným od ostatných bytostí, čo ho napokon činí aj oprávneným požívať uznávanú dôstojnosť.

V tomto bode sa ľahko vynára otázka: Od ktorého okamihu existencie môže byť človek považovaný za osobu? Odpovedí je mnoho a sú rôzne. V podstate svedčia o odlišných pohľadoch v súvislosti s posudzovaním a hodnotením dostatočného rozvoja schopností človeka. Niektorí si vyžadujú existenciu aktívnych schopností a z tohto dôvodu aj umiestňujú uznanie osoby do obdobia prvých rokov života dieťaťa. Iní za hľadaný časový okamih považujú narodenie človeka, zatiaľ čo ďalší súhlasia s uznaním osoby v štádiu embrya, kedy sú väčšie predpoklady pre rozvoj zmyslových i duchovných schopností človeka. Za takýto dostatočne vhodný časový medzník sa považuje napríklad tretí mesiac tehotenstva, teda doba, kedy sa formuje a vytvára mozog človeka, ktorý je považovaný za centrum ľudských schopností, alebo približne v 14. deň od počatia, kedy už došlo k uhniesdeniu embrya (blastocysty) v sliznici maternice.¹⁸

Nebudeme ďalej analyzovať dôvody a argumentácie, ktoré podporujú či vyvracajú vyššie uvedené názory, pretože našim cieľom je zdôrazniť veľký význam pojmu *osoba* pre bioetiku, keďže od jeho chápania sa vo veľkej miere odvíja aj všeobecný postoj voči aplikovaniu biotechnológie, ktoré sa bezprostredne týka ľudského života. Je zrejmé, že pre časové obdobie, kedy človek nie je považovaný za osobu, je mu odňatá dôstojnosť, čím je pozbavený aj z nej vyplývajúcich práv, teda sú mu odňaté už základné práva na život a telesnú celistvosť. V takomto štádiu vývinu človek predstavuje biologickú „substanciu“, ktorej sa dostáva ochrany podobne ako ostatným biologickým živým tvorom, avšak jeho ochrana nie je absolútna, pretože podlieha „vyšším záujmom“, ako napríklad vedeckému výskumu za účelom hľadania nových liekov na nevyliciteľné choroby. Takýmto spôsobom sa vytvárajú podmienky

¹⁸ Otázku 14. dňa po oplodnení priniesla do vedeckej a odbornej diskusie Rada pre poradenstvo v otázkach etiky USA (Ethics Advisory Board – Department of Health Education and Welfare) v roku 1979, pričom argumentovala, že 14. deň zodpovedá momentu, keď je uhniesdenie vajíčka ukončené.

pre etické ospravedlnenie všetkých foriem a spôsobov zasahovania (intervencie) do človeka počas prvých okamihov po počatí. Interrupcia, uskutočňovanie experimentov na ľudských embryách, umelé oplodnenie, predpôrodná diagnostika, predstavujú niektoré z metód, ktoré môžu byť eticky ospravedlniteľné práve z dôvodu, že človek podľa zástancov liberálnych postojov nie je v prvých štádiách svojho života považovaný za *osobu*.

„Keď tvrdíme, že život začína neskôr než automaticky oplodnením, dostávame sa do veľkých problémov, lebo nemáme pevne stanovené kritériá, ktoré by nám umožnili zaujať zodpovedné stanovisko, že život začína v túto, alebo onú chvíľu po počatí.“¹⁹ Každé embryo je už v podstate potenciálnym človekom, čo potvrdzuje aj cirkevný spisovateľ Tertulián, ktorý hovorí: „Ak zabránime narodeniu, je to predčasná vražda človeka, a nerozhoduje to, či vytrhneme dušu už narodenú alebo ju zničíme vo chvíli, keď sa rodí. Je už človekom ten, kto ním bude; tak ako každý klíček obsahuje v sebe plod.“²⁰

Na záver dodávame, že embryo je podľa pravoslávnej antropológie plnohodnotnou ľudskou bytosťou, t. j. človekom i *osobou* od prvého okamihu počatia. Zhodne s týmto konštatovaním rozvíjajú svoje názory o človeku takí významní cirkevní Otcovia, ako napríklad svätý Atanáz Veľký, svätý Gregor Teológ, svätý Gregor Nysský, svätý Maxim Vyznávač či svätý Ján Damaský. Pravoslávna patristická teológia je v otázke počiatku života človeka jednotná a dá sa zhrnúť do vety, že už vo chvíli počatia začína existencia a život nového človeka, ktorého síce môžeme nazývať rôznymi pojmami (zygota, embryo, zárodok, plod a pod.), ale vo svojej podstate ide o ľudskú *osobu*.²¹

¹⁹ JEŽEK, V. 2004. Bio-etika a ľudské klonovanie. In *Pravoslávny kalendár 2004*. Prešov : Metropolitná rada Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, 2003. s. 75.

²⁰ TERTULLIANI Operum Pars Prima, Series Prima. Libri Apologetici. Apologeticus Adversus Gentes Pro Christianis, IX, 8. In MIGNE, J.-P. 1844. *Patrologiae cursus completus (Latina). Tertulliani Presbyteri Carthaginensis Opera Omnia*. Volumen 1. Parisiis, 1844. s. 323.

²¹ Pozri ŠIPOVÁ, M. 2012. Pohľad Pravoslávnej cirkvi na nenarodený ľudský život. In *Prawosławie jako czynnik odnowy tradycyjnych wartości chrześcijańskich w Unii Europejskiej*. [online]. [2013-06-17]. Międzynarodowa konferencja naukowa, 27 listopada 2012 w Szymbarku. (eds. R. Dubec – J. Husár). Gorlice : ELPIS – Diecezjalny Ośrodek Kultury Prawosławnej w Gorlicach, 2012. s. 218-219. Dostupné na internete: <http://www.okp-elpis.pl/book,open,1803,0,Miedzynarodowa_konferencja_naukowa_PRAWOSLAWIE_JAKO_CZYNNIK_ODNOWY_TRADYCYJNYCH_WARTOSCI_CHRZESCIAJANSKICH_W_UNII_EUROPEJSKIEJ_.html>. Porovnaj s BOŠMANSKÝ, K.

Zoznam bibliografických odkazov

- BOŠMANSKÝ, K. 1996. *Človek vo svetle pastorálnej medicíny a medicínskej etiky*. 1. vyd. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka Spišská Kapitula – Spišské Podhradie, 1996. 152 s. ISBN 80-7142-039-5.
- BRECK, J. 1998. *The Sacred Gift of Life: Orthodox Christianity and Bioethics*. 1. ed. Crestwood, New York : St. Vladimir's Seminary Press, 1998. 288 p. ISBN 978-0881418552.
- BRECK, J. 2000. Bioetické dilemy a pravoslávie. In *Pravoslávny kalendár 2001*. Prešov : Metropolitná rada Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, 2000. s. 121-130. ISBN 80-968134-3-9.
- ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΤΟΣ, Α. 2000. *Παγκοσμιότητα και Ορθοδοξία*. 1. εκδ. Αθήνα : Ακρίτας, 2000.
- HARAKAS, S. 1982. *Contemporary Moral Issues: Facing the Orthodox Christian*. 1. ed. Minneapolis, Minnesota : Light and Life Publishing Company, 1982. 185 p. ISBN 0-937032-24-7.
- HARAKAS, S. 1996. *Health and Medicine in the Eastern Orthodox Tradition: Faith, Liturgy, and Wholeness*. 2. ed. Minneapolis, Minnesota : Light and Life Publishing Company, 1996. 190 p. ISBN 0-8245-0934-X.
- HARRIS, J. 1995. *Der Wert des Lebens. Eine Einführung in die medizinische Ethik*. Berlin : Akademie Verlag, 1995. 374 s. ISBN 3-05-002666-9.
- JEŽEK, V. 2004. Bio-etika a ľudské klonovanie. In *Pravoslávny kalendár 2004*. Prešov : Metropolitná rada Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, 2003. s. 72-76. ISBN 80-968134-5-5.
- JEŽEK, V. 2005. *Od individualismu k obecnství. Úvod do byzantské teologické antropologie*. 1. vyd. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2005. 194 s. ISBN 80-8068-306-9.
- LARENTZAKIS, G. 2003. Dôstojnosť človeka ako základ pre základné práva a ľudské práva v dnešnej a zajtrajšej spoločnosti. In *Byzantská kultúra v kontexte európskej civilizácie. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medziná-*

1996. *Človek vo svetle pastorálnej medicíny a medicínskej etiky*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka Spišská Kapitula – Spišské Podhradie, 1996. s. 10-11.

- rodnou účasťou. (ed. J. Zozulák). Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2003. s. 66-74. ISBN 80-8068-209-7.
- LEIST, A. 1990. *Eine Frage des Lebens. Ethik der Abtreibung und künstlichen Befruchtung*. Frankfurt am Main : Campus, 1990. 250 s. ISBN 978-3-5933-4163-7.
- MANTZAPIΔΗΣ, Γ. 2009. *Χριστιανική Ηθική II*. 2. εκδ. Θεσσαλονίκη : Π. Πουρναρά, 2009. 750 σελ. ISBN 960-242-272-6.
- СИЛУЯНОВА, И. 2001. *Этика врачевания: Современная медицина и православие*. 2. изд. Москва : Издание Московского Подворья Свято-Троицкой Сергиевой Лавры, 2001. 319 с. ISBN 5-7789-0111-9.
- SINGER, P. 1994. *Praktische Ethik*. 2. Ausg. Stuttgart : Reclam, 1994. ISBN 3-15-008033-9.
- ŠIPOVÁ, M. 2012. Pohľad Pravoslávnej cirkvi na nenarodený ľudský život. In *Prawosławie jako czynnik odnowy tradycyjnych wartości chrześcijańskich w Unii Europejskiej*. [online]. [2013-06-17]. Międzynarodowa konferencja naukowa, 27 listopada 2012 w Szymbarku. (eds. R. Dubec – J. Husár). Gorlice : ELPIS – Diecezjalny Ośrodek Kultury Prawosławnej w Gorlicach, 2012. s. 216-229. ISBN 978-83-63055-11-0. Dostupné na internete: <http://www.okp-elpis.pl/book,open,1803,0,Miedzynarodowa_konferencja_naukowa_PRAWOSLAWIE_JAKO_CZYNNIK_ODNOWY_TRADYCYJNYCH_WARTOSCI_CHRZESCIAJANSKICH_W_UNII_EUROPEJSKIEJ_.html>.
- TERTULLIANI Operum Pars Prima, Series Prima. Libri Apologetici. Apologeticus Adversus Gentes Pro Christianis. In MIGNE, J.-P. 1844. *Patrologiae cursus completus (Latina). Tertulliani Presbyteri Carthaginensis Opera Omnia*. Volumen 1. Parisiis, 1844. s. 257-536.
- BANTΣΟΣ, Μ. 2003. *Η ιερότητα της ζωής. Οι θέσεις της ρωμαιοκαθολικής θεολογίας σε θέματα βιοηθικής*. 1. εκδ. Θεσσαλονίκη : Σφακιανή Κορνηλία, 2003. 456 σελ. ISBN 960-6681-34-3.
- BANTΣΟΣ, Μ. 2004. Η σημασία της ορολογίας στη Βιοηθική. In *Επιστημονική επετηρίδα θεολογικής σχολής*. Θεσσαλονίκη : Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2004, Τομ. 9, σελ. 147-160. ISBN 1108-4758.
- ΒΛΑΧΟΣ, Ι. 1994. *Το πρόσωπο στην Ορθόδοξη Παράδοση*. 2. εκδ. Λεβαδεια : Ιερά Μονή Γενεθλίου της Θεοτόκου, 1994. 378 σελ. ISBN 960-7070-17-8.

- VLACHOS, H. (metr.) 2006. *Pravoslavná spiritualita (stručné uvedení)*. 1. vyd. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2006. 120 s. ISBN 80-8068-465-0.
- ŽUPINA, M. 2011. Antropologicko-etické chápanie blížneho v kontexte kresťanskej lásky. In *Sociálna práca – pomoc blížnemu*. [online]. [2013-06-11]. Zborník príspevkov zo IV. študentskej konferencie. (ed. A. Momot). Gorlice : ELPIS – Diecezjalny Ośrodek Kultury Prawosławnej w Gorlicach, 2011. s. 84-94. ISBN 978-83-931180-8-3. Dostupné na internete: <http://www.okp-elpis.pl/book,open,1739,0,SOCIÁLNA_PRÁCA_-_POMOC-_BLÍŽNEMU.html>.
- ŽUPINA, M. 2012. *Svätootcovská skúsenosť ako ukazovateľ pravoslávnej teológie*. 1. vyd. Gorlice : Diecezjalny Ośrodek Kultury Prawosławnej „ELPIS“ w Gorlicach, 2012. 126 s. ISBN 978-83-63055-13-4.

THE CONCEPTS *PERSON* AND *DIGNITY* AND THEIR IMPORTANCE IN BIOETHICS

Miroslav ŽUPINA, lecturer, Orthodox Theological Faculty, University of Presov in Presov, Masarykova 15, 080 01 Presov, Slovakia, miroslav.zupina@unipo.sk, 00421517724729

Abstract

The present study explores the concepts *person* and *dignity* on the basis of biblical and patristic tradition of the Church and highlights the need for their proper understanding also with respect to continued progress in science, biotechnology and medicine. The area of bioethics, in particular, represents the intersection of a number of scientific and technical discussions, seeking answers to important anthropological questions. These are directly related to the definition of man as a living being, its origin and roots. Orthodox anthropology understands the human being as a *person* and work with the fact that every person is being created in the *image* and *likeness* of his Creator, while giving a great emphasis on its uniqueness, unrepeatability and individuality. This contribution attempts to give an appropriate argumentation support for the idea that the embryo is under Orthodox anthropology a full human being, i.e. a man and a *person* from the very first moment of conception, and thus he has also the right for an adequate dignity. This particular dignity advocates that the *human person* even at this stage of embryonic development should be given an appropriate relationship, namely as to the target, rather than to a mere means that can be used for experimentation.

Key words

Bioethics, anthropology, man, person, dignity, value, embryo.